

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ Циклова комісія зі спеціальності Психологія

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	фаховий передвищий рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач, доктор політичних наук, професор Кольцов Віталій Михайлович		Vitaliikoltsov77@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Академічна доброчесність та професійна етика» посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців фахового перед вищого рівня освіти за спеціальністю 053 «Психологія» і буде корисна майбутнім фахівцям при формуванні у них системи теоретичних знань та прикладних навичок щодо основних аспектів академічної доброчесності та організації наукового пошуку й набуття здобувачем основних компетенцій щодо проведення освітньо-наукової діяльності. Дисципліна охоплює всі тематичні блоки, що необхідні для формування у здобувачів сучасного етичного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо фундаментальних основ академічної доброчесності та етики наукового пошуку.

Мета дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика» ознайомлення здобувачів з принципами та правилами дотримання політики академічної доброчесності на прикладі вітчизняного й міжнародного досвіду; формування професійних компетентностей необхідних для засвоєння принципів академічної культури та етики наукового пошуку; забезпечення їх необхідними

знаннями та інструментами, оволодіння та оперування якими є необхідними для повноцінного функціонування в освітній і науковій спільноті, а також на ринку праці у майбутньому.

Передумови для вивчення дисципліни. Базові знання з дисциплін: «Основи філософських знань», «Історія психології» «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Основи наукових досліджень».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Академічна доброчесність та професійна етика**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у галузі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів, а також положень і методів інших наук, і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

Здатність вирішувати проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до врахування суспільно-історичних процесів і закономірностей при здійсненні діяльності.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК4. Здатність надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК5. Здатність організувати та здійснювати психологічно ефективну консультативну діяльність з різними категоріями клієнтів.

СК6. Здатність надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

СК9. Здатність застосовувати інноваційні цифрові технології, інформаційне та програмне забезпечення для вирішення професійних завдань відповідно до спеціалізації.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Навчальна дисципліна «**Академічна доброчесність та професійна етика**» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН7. Емпатійно взаємодіяти та вступати у комунікацію, логічно формулювати думку, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПРН8. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН9. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН10. Знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН11. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, мати громадянську позицію та високу історико-політичну культуру, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

ПРН17. Знати і розуміти цінності громадянського суспільства, його сталого розвитку, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПРН18. Вільно спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово, володіти культурою мовлення, логічно викладати думки фаховою державною та іноземною мовами.

Завдання навчальної дисципліни «**Академічна доброчесність та професійна етика**»

- оволодіння теоретичною базою та методологією наукового пошуку з дотриманням правил наукової етики;
- аналізу публікацій з певної тематики та виділення невирішених питань;
- розширення і поглиблення знань про основні принципи академічної доброчесності;
- формування вмінь щодо запобігання проявів академічної недоброчесності;
- формування вмінь використання наукових текстів та здійснення їх цитування;
- формування інструментарію підготовки та оприлюднення результатів власних наукових досліджень.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знати:

- основні принципи академічної доброчесності;
- методи, інструменти, технології наукового пошуку, які б забезпечили дотримання принципів академічної доброчесності та наукової етики;
- довідково-пошуковий апарат сучасного науковця (реферативні та наукометричні бази даних);
- основні стратегії етичної поведінки вченого;
- правила написання статей та інших наукових текстів з дотриманням принципів академічної доброчесності
- загальні тенденції розвитку освіти в Україні та інших країнах світу;
- основні прояви академічної нечесності та шляхи її подолання;
- види плагіату та способи його виявлення, способи захисту інтелектуальної власності;
- особливості академічного письма;

вміти:

- обґрунтовано застосовувати нормативно-правову базу з академічної доброчесності у боротьбі з її порушеннями;
- збирати, вивчати і аналізувати факти, процеси;
- працювати з фаховими текстами;
- самостійно шукати й опрацьовувати джерела інформації;
- успішно виконувати індивідуальні творчі завдання та групові проекти, що дасть змогу проявити аналітичні, критичні та творчі здібності;
- писати наукові тексти;
- робити публічні презентації своїх думок.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	18	36	36	1	2	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»	10	2	4	4
Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади.	10	2	4	4
Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності	10	2	4	4
Тема 4. Академічна доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету	10	2	4	4
Тема 5. Наукова етика у контексті актуальних проблем сучасності	10	2	4	4
Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища	10	2	4	4
Тема 7. Етичні проблеми окремих стадій наукової діяльності	10	2	4	4
Тема 8. Академічна нечесність та шляхи її попередження.	10	2	4	4
Тема 9. Інтелектуальна власність та її порушення. Шляхи формування академічної культури	10	2	4	4
Усього годин	90	18	36	36
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі передвищої освіти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, Здобувачі отримують, користуючись комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	<p>Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»</p> <p>1. «Академічна доброчесність» як дефініція нового закону «Про освіту».</p> <p>2. Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку».</p> <p>3. Роль і місце академічної доброчесності в системі освіти.</p> <p>4. Нормативно-правова база (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету</p>	4
2	<p>Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади</p> <p>1. Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення.</p> <p>2. Предмет академічної доброчесності.</p> <p>3. Критерії визначення предмету академічної доброчесності.</p> <p>4. Всезагальний, загальний і спеціальні (окремі) методи та їх класифікація.</p> <p>5. Структура академічної доброчесності.</p> <p>6. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.</p>	4
3	<p>Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності</p> <p>1. Закон України "Про освіту". Закон України "Про вищу освіту".</p> <p>2. Кодекс честі як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти.</p> <p>3. Права та обов'язки наукових працівників.</p> <p>4. Доброчесність в управлінні науковими колективами.</p>	4
4	<p>Тема 4. Академічна доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету</p> <p>1. Університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності.</p> <p>2. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності.</p> <p>3. Закон України «Про вищу освіту» як джерело для створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю.</p> <p>4. Університет як середовище для проведення інноваційних академічних досліджень та навчання</p>	4
5	<p>Тема 5. Наукова етика у контексті актуальних проблем сучасності</p> <p>1. Нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах).</p> <p>2. Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень.</p> <p>3. Моральне регулювання використання науково-технічних досягнень.</p> <p>4. Процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст.</p> <p>5. Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана.</p> <p>6. Міжнародні конвенції про роль науки у суспільстві та статус ученого</p>	4
6	<p>Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища</p> <p>1. Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури.</p>	4

	<p>2. Зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника.</p> <p>3. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності.</p> <p>4. Відмінності «внутрішньої» етики науки як нормативного регулювання стосунків всередині самого наукового товариства.</p> <p>5. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки.</p> <p>6. Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності.</p> <p>7. Можливість різного використання наукових результатів.</p> <p>8. Етика науки та етика технології.</p>	
7	<p>Тема 7. Етичні проблеми окремих стадій наукової діяльності</p> <p>1. Проблема авторства та першості у науці.</p> <p>2. Наукові публікації. Визначення авторства публікації.</p> <p>3. Авторство та співавторство.</p> <p>4. Авторський вклад. Авторська відповідальність. Авторські заслуги</p> <p>5. Наукове відкриття; проблема новизни. Відкриття та сенсація.</p> <p>6. Першість у наукових відкриттях.</p>	4
8.	<p>Тема 8. Академічна нечесність та шляхи її попередження.</p> <p>1. Фальсифікація у науці. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману.</p> <p>2. Істина та хиба у логіці та науці. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією.</p> <p>3. Помилки та свідоме викривлення фактів. Фабрикація даних.</p> <p>4. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади.</p> <p>5. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування.</p> <p>6. Відповідальність за фальсифікацію у сучасній науці.</p>	4
9	<p>Тема 9. Інтелектуальна власність та її порушення. Шляхи формування академічної культури</p> <p>1. Поняття інтелектуальної власності, історія його становлення.</p> <p>2. Авторське право. Об'єкти авторського права. Нормативні документи, що регулюють процеси встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності.</p> <p>3. Можливості й правила використання інтелектуальної власності.</p> <p>4. Відкритий доступ до знань (концепція «суспільного надбання», концепція відкритого дозволу (Open Access) в сучасному інформаційному просторі).</p> <p>5. Види та способи порушення авторського права.</p> <p>6. Захист авторських прав у світі та в Україні.</p> <p>7. Плагіат як явище: причини на передумови виникнення.</p> <p>8. Плагіат від античності до сьогодні.</p>	4
	ВСЬОГО	36

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів передвищої освіти щодо вивчення дисципліни «Академічна доброчесність та професійна етика» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, доповідей тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИКА ТА ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	<p>Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Основи академічної доброчесності». 2. Основні поняття курсу. 3. Цінності та цілі вищої освіти. 4. Функції університету як уособлення й поєднання освіти, науки і культури. 5. Основні засади європейської вищої освіти. 6. Концепції класичного університету. Університет від класичного до сучасного. 7. Академічна культура в університеті. 8. Університет як корпорація: корпоративна етика, партнерство «Здобувач-викладач», «Здобувач-Здобувач», «Здобувач-адміністрація». 9. Свобода вибору ВНЗ, спеціальності, вибіркових предметів, теми наукового дослідження і наукового керівника. 10. Академічна мобільність. 11. Право на здобуття якісної освіти, отримання належних знань і навичок, які дають змогу реалізувати себе як фахівця; підтримку й неупереджене ставлення з боку викладачів та адміністрації університету; на справедливе оцінювання результатів роботи. 12. Здобувач як партнер у пошуку знань. Обов'язки Здобувача; регулювання університетськими положеннями. Діяльність Здобувачського самоврядування. <p>Письмове завдання. Скласти перелік нормативно-правової бази (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету.</p>	4

2	<p>Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення. Предмет академічної доброчесності. Критерії визначення предмету академічної доброчесності. Всезагальний, загальний і спеціальні (окремі) методи та їх класифікація. Структура академічної доброчесності. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності. Реалізація групового проекту «Кодекс честі нашої групи» / «Перспективи розвитку вищої освіти в Україні» Порядок проведення: 1. Здійснити аналіз базових положень кодексів честі українських вишів. 2. Виокремити ключові положення кодексу честі МГУ 3. Визначити права і обов'язки Здобувачів. 4. Сформулювати кодекс честі Здобувачів і Здобувачських груп. 5. Використовуючи сучасні інформаційні технології, створити мультимедійну презентацію результатів праці. 6. Презентувати результати роботи</p>	4
3	<p>Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності Проаналізувати нормативно-правові документи, регламентують академічну доброчесність Закон України «Про авторське право та суміжні права». Закон України «Про наукову і науковотехнічну діяльність». Закон України «Про освіту». Закон України «Про вищу освіту». Принципи академічної доброчесності в «Європейській хартії дослідників» (“The European Charter for Researchers”). «Європейський кодекс академічної доброчесності» (“The European Code of Conduct for Research Integrity”). Підготувати доповіді 1. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної не доброчесності. 2. Положення університетів щодо регулювання етичних норм. 3. Правила поведінки Здобувачів на прикладі американських та європейських ЗВО. 4. Авторські права учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти. 5. Права та обов'язки Здобувачів у Положеннях про Здобувачське самоврядування, академічну доброчесність. Розв'язання ситуаційних задач (див. практикум) Виконання вправ</p>	4
4	<p>Тема 4. Академічна доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету 1. “Academic Integrity Code” як тип регламентаційного документа у закладах вищої освіти США й Західної Європи. 2. Вплив світової традиції й національні витоки поняття академічної доброчесності в Україні. 3. SAIUP – проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні. 4. Кодекс академічної доброчесності у Міжнародному гуманітарному університеті</p>	4

	<p>5. Кодекс професійної етики Міжнародного гуманітарного університету</p> <p>6. Кодекс честі і гідності Здобувача Міжнародного гуманітарного університету</p> <p>7. Положення про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті</p> <p>Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце академічної доброчесності в процесі модернізації вищої школи. 2. Причини деформації Здобувачької академічної культури. 3. Шляхи долання академічної нечесності на різних рівнях. 4. Діджиталізація наукової й освітньої сфер як один із чинників занепаду академічної доброчесності. 5. Академічна культура як складова академічної доброчесності. 6. Основи роботи з антиплагіатними програмами Strikeplagiarism.com і Unicheck та їх засвоєння провідних принципів їх адекватного використання. 7. Історія некоректних запозичень чужих текстів у культурі й науці античності, Середньовіччя та Відродження. 8. Формування законодавчої бази щодо захисту прав авторів наукових текстів у ХХ столітті. 9. Дослідження академічної нечесності Вільяма Бауерса. 10. Дослідження «кодексів честі» Дональда МакКейба і Лінди Тревіно (1993 р.). <p>Виконання вправ</p>	
5	<p>Тема 5. Наукова етика у контексті актуальних проблем сучасності</p> <p>Підготувати письмові відповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які сервіси не підтримують українську / російську мову тексту? 2. Які сервіси розпізнають синоніми? 3. Які сервіси мають найбільше / найменше функцій? 4. Які сервіси надають змогу пакетної перевірки? 5. Які сервіси не виконують пошук у мережі Internet? <p>Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шляхи боротьби з академічної нечесністю: зарубіжний досвід. 2. Позитивне самопозиціонування як шлях до успіху в професійній діяльності. 3. Мистецтво складання ефективного резюме. 4. Основні помилки в оформленні візитних карток. 5. Правила знайомства і вручення візитних карток у науковому товаристві. 6. Значення візитки в становленні наукової кар'єри. <p>Практичне завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти глосарій термінів та понять про академічну доброчесність, перелік вчинків академічної недоброчесності здобувачів 2. Які покарання за недоброчесні вчинки здобувачів пропонує Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти у своїх рекомендаціях 3. Заповнити таблицю з прикладами порушення та покарання академічної недоброчесності здобувачами вищої освіти. 4. Яке виявилось найжорсткіше покарання за академічну недоброчесність? 	4

	<p>5. Яке виявилось найнеприпустиме порушення академічної доброчесності?</p> <p>6. Які покарання не увійшли до остаточної системи?</p> <p>7. Які порушення виявилися найнесуттєвими?</p> <p>8. Яке виявилось найчастіше застосовне покарання?</p>	
6	<p>Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> Інтелігенція та інтелігентність: їх зв'язок і нетотожність. Комплексний характер поняття «інтелігентність». Історія формування ідеалу інтелігентності. Відповідальність як зворотний бік свободи. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки. Відповідальність вченого перед людством, країною, науковим товариством, науковою школою. Роль вченого у суспільстві. Моральні аспекти функціонування наукових шкіл. <p>Завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати порівняльну характеристику національного й зарубіжного ВНЗ з точки зору формування корпоративної етики й корпоративної культури. Підготувати аналітичну довідку про Кодекс честі (корпоративної культури) у Міжнародному гуманітарному університеті <ol style="list-style-type: none"> Списування: український і американський досвід. Термінологічна лексика та слова іншомовного походження в усній та писемній науковій комунікації. Риторичний інструментарій доповідача. Порівняльна характеристика підручника та посібника як жанрів наукової літератури. Порівняльний аналіз статті та тез як жанрів наукового стилю. Порівняльна характеристика анотації, рецензії та відгуку як вторинних документів. Проблеми наукового рецензування та шляхи їх вирішення. Місце рецензії в історії наукової періодики. 	4
7	<p>Тема 7. Етичні проблеми окремих стадій наукової діяльності Завдання 1. Прочитати уривок зі статті Майка Редді та Вікторії Джоунз, написати есе «Сутність плагіату як академічного правопорушення» обсягом не менше 200 слів та висловити свою думку щодо наданого тлумачення терміну «плагіат» (за потреби запропонувати своє), умов, за яких вчинений акт плагіату може бути несвідомим, обов'язкової наявності доказів про намір вчинити акт плагіату і як це вплине на наявність порушення академічної доброчесності, щодо визначення поняття копіювання (навести приклади), запозичення ідей чи форм їх вираження, форм отримання користі від плагіату тощо.</p> <p>Підготувати відповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> Яке тлумачення поняття плагіату пропонують Редді та Джоунз та як воно співвідноситься із поданим у законі України «Про освіту»? Від чого може залежати визначення поняття «плагіату»? Чи є академічним плагіатом помилки цитування? 	4

<p>4. Чи потребують посилання на джерело загальновідомі знання?</p> <p>5. За яких умов Здобувачська робота може складатися з фрагментів творів інших авторів за наявності коректних посилань?</p> <p>Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язок академічної етики з професійною етикою. 2. Конфлікти в площині «Здобувач – група»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню конфліктних ситуацій. 3. Конфлікти в площині «Здобувач – викладач»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню конфліктних ситуацій. 7. Конфлікти в площині «Здобувачська група – викладач»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню конфліктних ситуацій. 4. Конфлікти в площині «Здобувачська група – куратор»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню конфліктних ситуацій. 5. Конфлікти в площині «Здобувачська група – староста групи»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню конфліктних ситуацій. 6. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману. 7. Істина та хиба у логіці та науці. 8. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією. 9. Помилки та свідоме викривлення фактів. 10. Фабрикація даних. 11. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади. 12. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування. 13. Відповідальність за фальсифікацію у сучасні науці. 	
<p>8 Тема 8. Академічна нечесність та шляхи її попередження</p> <p>Практичне завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити запропоновані наукові роботи, виписати правові акти та їх зміст щодо плагіату, зробити висновок про співвідношення плагіату та порушення авторського права, аргументувати власну позицію з приводу сутності плагіату як злочину, правопорушення чи аморального вчинку. 2. Проаналізувати власну недоброчесну поведінку, відмітивши у таблиці, як часто це відбувається (див. практикум). Вагомі причини списувати чи не списувати розставити від найвагомої до невагомої, де місце розташування є балом, приписаним причині. Отримати дані анкетування від інших Здобувачів: для таблиці 6.1 підрахувати відсоток Здобувачів, які обрали той чи інший вчинок за його частотою; для інших двох анкет виконати ранжування за сумою балів від найменшої до найбільшої. Зробити висновки. <p>Підготувати доповіді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Академічна нечесність та шляхи її попередження. 2. Основні прояви академічної нечесності. 3. Форми та методи запобігання академічній нечесності. 4. Проаналізувати Кодекси честі Міжнародного гуманітарного університету. 5. Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності 6. Академічна доброчесність і академічна нечесність: випадок мого університету. 	4

	<p>7. Інструкція з написання наукової статті. 8. Структура і функції Здобувачького самоврядування: досвід США. 9. Структура і функції Здобувачького самоврядування: досвід України. 10. Авторське право: від першого закону про авторське право («Статут королеви Анни» в Англії у(1710 р.) до сьогодні. Скласти есе на тему: «Інтелектуальна свобода», Умови і причини «епідемії плагіату» в Україні Плагіат у цифровому світі</p>	
9	<p>Тема 9. Інтелектуальна власність та її порушення. Шляхи формування академічної культури Завдання 1. Охарактеризувати види та способи плагіату. Завдання 2. Виписати основні правила використання оригінальних текстів, цитування і оформлення покликань. Завдання 3. Проаналізувати Антиплагіатні програми. Механізм виявлення плагіату. Завдання 4. Провести аналіз результатів соціологічних опитувань щодо дотримання засад академічної доброчесності та виявів академічної нечесності в університетах. Завдання 5. Підготувати перелік питань скласти анкету щодо дотримання академічної доброчесності. Завдання 6. Провести анонімне опитування групи, обробити результати та зробити узагальнений звіт</p> <p>Питання для обговорення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Публічний виступ. Види публічних виступів. 2. Етапи підготовки до академічного публічного виступу. 3. Вербальні та невербальні складники усної наукової комунікації. 4. Секрети успішної промови. 5. Способи активізації та переконання слухачів. 6. Навички ведення академічної дискусії та полеміки. 7. Вербальні та невербальні прояви незгоди та толерантності. 8. Мистецтво слухати. 9. Етикет усної наукової інтеракції. <p>Підготувати доповіді-презентації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Плагіат як соціальне явище: причини виникнення, форми існування, наслідки. 2. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання. 3. Плагіат у масовій культурі. 4. Плагіат у мистецтві. 	4
	Всього	36

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль, який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; тестовий контроль знань, робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
-------------------------------------	--

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Зміст поняття «академічна доброчесність».
2. Особливості реалізації вимог академічної доброчесності факультету соціально-гуманітарного спрямування у класичному закладі вищої освіти.
3. Роль і місце академічної доброчесності в науково-дослідній діяльності й у системі вищої освіти.
4. Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в Україні та ХДУ.
5. Складові поняття академічної доброчесності.
6. Діджиталізація наукової й освітньої сфер як один із чинників занепаду академічної доброчесності.
7. Академічна культура як складова академічної доброчесності.
8. Зміст поняття Academic Integrity в західному науково-освітньому дискурсі.
9. Діяльність International Center for Academic Integrity (ICAI) при університеті Клемсона.
10. «Academic Integrity Code» як регламентаційний документ у закладах вищої освіти США й Західної Європи.
11. Вплив світової традиції й національні витоки поняття академічної доброчесності в Україні.
12. SAIUP – проект сприяння академічній доброчесності в Україні.
13. «Кодекс академічної доброчесності» як регламентаційний документ у закладах вищої освіти України (на прикладі ХДУ).
14. Зміст та характеристика поняття «фабрикація даних».
15. Зміст та характеристика поняття «фальсифікація даних».
16. Різновиди фабрикації та фальсифікації даних у соціально-гуманітарних наукових дослідженнях.
17. Шляхи виявлення фабрикації та фальсифікації даних.
18. Способи запобігання фабрикації й фальсифікації й покарання за них.
19. Хабарництво: форми вияву, способи боротьби з явищем та запобігання йому.
20. Академічний саботаж: форми вияву, шляхи запобігання.
21. Визначення та характеристика поняття «плагіату».
22. Характеристика «навмисного» й «ненавмисного» плагіату.
23. Характеристика основних різновидів академічного плагіату

24. Самоплагіат у науковій діяльності.
25. Ознаки академічного плагіату. Способи виявлення плагіату.
26. Шляхи запобігання плагіату в соціально-гуманітарних дослідженнях.
27. Характеристика відмінності академічного плагіату й помилок цитування.
28. Формування вітчизняної та закордонної законодавчої бази щодо захисту прав авторів наукових текстів у ХХ столітті.
29. Дослідження академічної нечесності Вільяма Бауерса.
30. Дослідження «кодексів честі» Дональда МакКейба і Лінди Тревіно (1993 р.).
31. Політика академічної доброчесності, запропонована в межах проекту “The Academic Integrity Standards Project” (2010–2012).
32. «Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (2018) як інструктивний документ для викорінення явища плагіату в науці.
33. Система покарань і санкцій, що вживаються в Україні та за кордоном щодо випадків академічного плагіату.
34. Історія боротьби з порушеннями академічної доброчесності в освіті (на прикладі МГУ).
35. Виховання культури навчання й викладання в закладах вищої освіти.
36. Основні вияви плагіату в освітньому процесі.
37. Механізми встановлення факту плагіату в навчально-методичній діяльності професорсько-викладацького складу закладу вищої освіти.
38. Нормативно-правові засади попередження плагіату у викладацькій діяльності.
39. Основні різновиди плагіату в навчальній діяльності.
40. Механізми встановлення факту плагіату в роботах здобувачів вищої освіти (на прикладі МГУ).
41. Формування у здобувачів вищої освіти системи мотивації до навчання, яка виключає використання плагіату.
42. Характеристика основних положень Закону України «Про авторське право та суміжні права».
43. Характеристика основних положень Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (стосовно дотримання академічної доброчесності).
44. Характеристика основних положень Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту» (розділи стосовно дотримання академічної доброчесності).
45. Принципи академічної доброчесності в «Європейській хартії дослідників» (“The European Charter for Researchers”).
46. Характеристика основних положень «Європейського кодексу академічної доброчесності» (“The European Code of Conduct for Research Integrity”).
47. Обман у освітньому процесі. Різновиди обману в діяльності викладача вищої школи. Способи запобігання обману.
48. Способи запобігання обману в освітньому процесі. Індивідуалізація завдань як шлях запобігання списуванню в процесі навчальної діяльності.
49. Списування як різновид академічної недоброчесності. Причини списування. Способи запобігання списуванню.
50. Хабарництво в освітньому процесі. Способи боротьби з ним.
51. Необ’єктивне оцінювання в системі вищої освіти. Способи запобігання необ’єктивному оцінюванню.
52. Відповідальність за порушення академічної доброчесності професорсько-викладацьким складом закладу вищої освіти й здобувачами вищої освіти. Заходи щодо попередження порушень академічної доброчесності.
53. Просвітницька й виховна робота в системі запобігання порушень академічної доброчесності.
54. Функціонування комісії з питань академічної доброчесності у закладах вищої освіти.

55. Проведення опитувань учасників освітнього процесу як інструмент боротьби з академічною нечесністю.
56. Університет як осередок підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності.
57. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності.
58. Закон України «Про вищу освіту» як джерело для створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю.
59. Університет як середовище для проведення інноваційних академічних досліджень та навчання.
60. Нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах).
61. Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень.
62. Моральне регулювання використання науково-технічних досягнень.
63. Процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст.
64. Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана.
65. Міжнародні конвенції про роль науки у суспільстві та статус ученого
66. Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури.
67. Зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника.
68. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності.
69. Відмінності «внутрішньої» етики науки як нормативного регулювання стосунків всередині самого наукового товариства.
70. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки.
71. Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності.
72. Можливість різного використання наукових результатів.
73. Етика науки та етика технології.
74. Проблема авторства та першості у науці.
75. Наукові публікації. Визначення авторства публікації.
76. Авторство та співавторство.
77. Авторський вклад. Авторська відповідальність. Авторські заслуги
78. Наукове відкриття; проблема новизни. Відкриття та сенсація.
79. Першість у наукових відкриттях.
80. Фальсифікація у науці. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману.
81. Істина та хиба у логіці та науці. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією.
82. Помилки та свідоме викривлення фактів. Фабрикація даних.
83. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади.
84. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування.
85. Відповідальність за фальсифікацію у сучасні науці.
86. Поняття інтелектуальної власності, історія його становлення.
87. Авторське право. Об'єкти авторського права. Нормативні документи, що регулюють процеси встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності.
88. Можливості й правила використання інтелектуальної власності.

89. Відкритий доступ до знань (концепція «суспільного надбання», концепція відкритого дозволу (Open Access) в сучасному інформаційному просторі).

90. Види та способи порушення авторського права.

91. Захист авторських прав у світі та в Україні.

92. Плагіат як явище: причини на передумови виникнення.

93. Плагіат від античності до сьогодні.

94. Академічна недоброчесність у освітньому процесі. Історія вивчення проблеми й боротьби з нею

95. Плагіат у освітньому процесі. Плагіат у викладацькій діяльності

96. Плагіат у навчальній діяльності здобувачів вищої освіти: причини поширеності й способи вирішення проблеми

97. Нормативно-правові засади боротьби з плагіатом у освітньому процесі

98. Порушення принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти: обман, списування

99. Порушення принципів академічної доброчесності викладачами: обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання

100. Шляхи боротьби з академічною недоброчесністю в освітньому процесі

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота Здобувача)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	--/	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	--/	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	--/	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота Здобувача)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	--/	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів.** Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- **«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів.** Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с.
3. Плагіат у Здобувачських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с
4. Семеног О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 220 с
5. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 276 с.
6. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.
7. Ястремська О.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Допоміжна

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету /Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
2. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 320 с.
3. Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2009. Вип. 150. С. 57–62.
4. Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4.gntb.n-t.org
2. Електронні підручники он-лайн «Педагогіка і психологія» – <http://chitalka.info/psy.html>
3. Етичний кодекс психолога України <http://association.com.ua/association/association-normative-base/association-ethic-code-of-psychologist>
4. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>
5. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII "Про вищу освіту" (із змінами і доповненнями). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII “Про освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Закон України Про авторське право і суміжні права від 23.12.1993 № 3792-XII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
8. Кодекс академічної доброчесності у Міжнародному гуманітарному університеті https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_akad_dobr.pdf
9. Кодекс професійної етики Міжнародного гуманітарного університету https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_profes_etiki.pdf
10. Кодекс честі і гідності Здобувача Міжнародного гуманітарного університету https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/kodex_chesti_gidn_st.pdf
11. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>

12. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua
13. Національна парламентська бібліотека України – prlu.kiev.ua
14. Переклад Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників/ URL:<http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/Book.pdf>
15. Положення про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті https://docs.mgu.edu.ua/docs/NormAkti/poloj_akad_dobroch.pdf
16. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL: <https://saiup.org.ua/>
17. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net
18. Редді Майк, Джоунз Вікторія. Соціальна модель плагиату. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_TOWARDS_A_SOCIAL_MODEL_OF_PLAGIARISM.pdf
19. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
20. Сміт Гелен, Ріджвей Джим. Чому Здобувачи списують (за їхніми словами та зі слів інших). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_Why_students_cheat.pdf
21. Українська електронна бібліотека – lib.com.ua Академічне письмо та бібліографія. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1
22. The European Code of Conduct for Research Integrity. URL:https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/h2020-ethics_code-of-conduct_en.pdf